

Letní hudební tábor – příležitost pro každého

VLADIMÍR FIEDLER

Summary

Summer music camps were founded in 1988 by a group of three young music teachers. These camps are held till nowadays, even though there was a three-year pause in years 1990–1992. The traditional venue is the village Lhotsko near the town of Ústě. Camps are attended by 70 children; many of those come repeatedly. Children work in groups where they handle musical instruments – keyboards, recorders, guitars and orchestra. They sing in choir and take part in music competitions. Apart from musical program there is a program kept by troop leaders, who are the students of University of Jan Evangelista Purkyně in Ústí nad Labem. At the end of a fortnight stay there is an audio recording of performed songs and a concert for parents. Many kinds of unconventional teaching methods, different kinds of repertoire, friendly approach to children and interesting camp program makes the whole event as an inspiring model of informal music education.

Myšlenka uspořádat letní hudební tábor byla silně inspirována znojemským letním kurzem pro učitele hudební výchovy, kterého jsme se jako mladí učitelé pravidelně a rádi zúčastňovali. V osmdesátých letech se jevil stav hudební výchovy v republice jako neutěšený především snížením dotace vyučovacími hodin (oproti ostatním výchovám), což se projevilo nepochopitelným vyřazením hudební výchovy z učebního plánu osmého ročníku, kterým tehdy končilo základní vzdělávání. V době, kdy se žák na prahu dospívání měl začít orientovat v hudebním dění, byl ponechán napospas tehdejší pop scéně, o orientaci v hudbě „závažnější“ nemohlo být řeči. Není divu, že se učitelé hudební výchovy s nastalou situací nechtěli smířit. Především soustavným tlakem takových osobností jako byli pánové Daniel, Jistel, Jurkovič, Říha, Střelák, Tesař a paní Viskupová se podařilo vrátit hudební výchovu do osmého ročníku a vůbec rozhybat celý obor i tím, že byly uvedeny v život školy s rozšířenou výukou hudební výchovy. Protože jsme se pohybovali v těsné až důvěrné blízkosti výše zmíněných hybatelů, chtěli jsme také

k celkovému oživení české hudebnosti přispět. Dopřát dětem intenzivní zážitek z muzicírování, to byl náš hlavní záměr. Nemohlo nás od něj odradit ani špatné pivo čepované v restauraci U Zlatého vola ve Znojmě, kde jsme svému nadšení popustili uzdu.

První ročník Letního hudebního tábora (LHT) proběhl v roce 1988 (přelom července a srpna) pod záštitou České hudební společnosti, která se podílela finančně na odměně lektorů, kterými od počátku byli Jan Prchal, Jiří Holubec a Vladimír Fiedler. Dalším organizátorem byl tehdejší Okresní dům pionýrů a mládeže (ODPM) Litoměřice, který vlastnil ubytovací zařízení v Leské (v Českém středohoří nedaleko od Třebívlic). Kapacita objektu umožnila účast 35 dětí, několik větších dětí spalo ve stanech v areálu. O děti se starali oddíloví vedoucí z řad studentů Pedagogické fakulty v Ústí nad Labem (PF), hospodářku a kuchařku zajistil a zaplatil zmíněný ODPM Litoměřice. Tábor se tehdy jmenoval Letní táborová škola a děti v rámci tehdejšího systému pionýrské činnosti získaly odznak odbornosti Hudebník. I to mohlo být pro některé děti motivující,

především však získaly základní dovednosti ve hře na zobcovou flétnu a orffovský instrumentář. Dvě skupiny začátečníků pracovaly pod vedením Jiřího Holubce a Vladimíra Fiedlera. Zdatnější instrumentalisté (děti navštěvující ZUŠ nebo nástrojovou výuku v rámci školních kroužků) vytvořili malý orchestr, který pod vedením Jana Prchala realizoval náročnější partitury (stará muzika, úpravy lidových i populárních písní). Nástrojovou výuku doplňovalo pravidelné společné zpívání, většina dětí se poprvé setkala se sborovým vícehlasem. Program tábora byl samozřejmě doplněn obvyklými činnostmi – sportem, turistikou, koupáním, stezkou odvahy, táborákem. Tábor nebyl poznamenán dobovou ideologií, děti oslovovaly lektory a vůbec všechny dospělé křestními jmény. V každém případě tábor proběhl v atmosféře porozumění a muzikantského souznění. Nakolik se děti se svými nově nabytými dovednostmi uplatnily ve svých školách při hodinách hudební výchovy, jestli jejich učitelé využili notový materiál, který lektori připravili a Okresní kulturní středisko Litoměřice namnožilo, to se lze jen domnívat. Že se dětem tábor líbil, bylo zřejmé už v následujícím ročníku, kdy počet zájemců trojnásobně převyšoval kapacitní možnosti bývalé školy v Leské.

Po dvou ročnících na Leské nastala tříletá odmlka, ale v roce 1993 začala další éra, která nebyla dodnes přerušena. Podařilo se najít objekt, který umožnil uspokojit více zájemců. Rekreační středisko žalhostické koželužny na Lhotsku nabídlo ubytování v chatkách a bungalovech, bonusem navíc bylo koupaliště. Tříletá pauza se projevila, přesto se tábora zúčastnilo přes 60 dětí. Zachovali jsme osvědčený model – lektorský tým se rozrostl o Vladimíra Šorsáka (věnoval se začínajícím kytaristům), Jiřího Holubce nahradil Josef Říha ml., ten se věnoval začínajícím flétnistům. Zkvalitnilo se technické vybavení – k dispozici byla kopírka, lepší zvuková aparatura a hlavně se v rukou dětí začaly objevovat kvalitní nástroje (zobcové flétny AULOS, YAMAHA, HOHNER). Početnější orchestr, dvě oddě-

lení zobcových fléten, skupina kytaristů – nedivme se, že rodičům pozvaným na závěrečný koncert byl předveden pestrý a muzikantsky kvalitní program. Protože si děti užily i zajímavou mimohudební činnost, nepřekvapilo nás, že následující tábor v roce 1994 přinesl rekordní účast 90 dětí. Práce lektorů i dětí (některé byly na všech dosavadních kurzech) vykazovala stoupající úroveň a především radost z muziky. Měli jsme pocit, že už není potřeba něco zachraňovat, ale spíš poskytnout dětem radost ze smysluplně stráveného času, prostě si to užít. Dá se říci, že se v těchto dvou lhotských ročnících zformovala parta dětí, které si už prázdniny bez hudebního tábora nedovedly představit. Vědomí, že příští rok a další a další budu zase hrát v orchestru (ve flétnovém, kytarovém a později i klávesovém souboru), působilo, že děti začaly jinak vnímat své muzikantské vzdělávání v „zuškách“, vytrvale pokračovaly v činnosti v pěveckých sborech a školních orchestrech, zkratka na sobě pracovaly, aby na táboře obstály a posunuly se dál. Bylo (a dodnes je) úsměvně dojemné sledovat, jak se malý houslista postupně posunuje z druhé řady do první a dále co nejlíže dirigentovi, aby si konečně jako „koncertmajstr“ na závěrečném koncertu s ním potřásl rukou. Zážitek, který se nedá nahradit žádnou elektronikou, nejchytřejším telefonem a podobnými „hračkami“, kterými si rodiče pošle kupují své potomky.

V letech 1995 a 1996 neměl Lhotský areál majitele, který by zajistil vše potřebné pro zdárný průběh našeho tábora. Naštěstí bylo možno využít stále fungující zařízení na Leské a aspoň pro „tvrdé jádro“ (kapacita objektu zůstala na počtu 35) se tábor uskutečnil. Větší počet zájemců bylo možno uspokojit v roce 1996, kdy jsme se „vetřeli“ do velkého rekreačního zařízení v Oparně u Lovosic. Zde nastala zajímavá konfrontace dvou pojetí dětského tábora. Souběžně s naším hudebním táborem totiž probíhal ještě „klasický“ tábor pro 120 dětí (našich bylo 65). Naše původní snaha oba tábory prolnout vzala velmi rychle zasně. Ačkoli děti

z nehudbního tábora tíhly k našim a některé se dokonce i zapojily do muzicírování, jejich oddíloví vedoucí se vůči nám od počátku vymezovali a velmi záhy své svěřence od našich činností odstříhali. Sedm roků po sametu provozovali něco jako skanzen pionýrských táborů. Naše děti nevěřicně zíraly na ranní a večerní nástupy, dřepování při přebírání pošty a podobný folklór v podání zastydělých svazáků.

Návrat do ráje nastal v roce 1997, kdy jsme opět obsadili Lhotsko a tábory na něm pořádáme dodnes. Dvouletá pauza se nijak negativně neprojevila. Ve známém prostředí byla velice rychle nastolena neopakovatelná atmosféra, nástrojové skupiny už byly ustanoveny v té podobě, v jaké pracují dodnes. Skupina zobcových fléten se rozdělila na úplné začátečníky (Ivana Ašenbrenerová) a pokročilé (Fiedler), stejně tak se rozdělili i kytaristé (začátečníci – Šorsák, pokročilí – Luboš Hána). Nově utvořené oddělení klávesistů vedl Jiří Holubec, který se k nám vrátil po tříleté pauze (stáž v Mannheimu). Své muzikantské dovednosti děti naplno uplatňovaly nejen při pravidelné dopolední a odpolední „výuce“, v podvečerním sborovém zpěvu, ale i v několika soutěžích – kromě pěvecké to byla i soutěž instrumentální, ve které byla zavedena i kategorie kapel. Pro mnohé děti to byla opět nová zkušenost a možnost uplatnit se v nové roli. Je nasnadě, že několik dní před soutěží se různá nástrojová uskupení scházela na chatkách a hlavně ve zkušebně orchestru ve správné budově. Bylo zajímavé sledovat, jak se rodí soutěžní vystoupení, kolik variací provedení zazní, než jsou všichni aktéři spokojeni. Pak už to všechno jenom stokrát obehřát, aby si to sedlo. Při samotné soutěži pak některé výkony byly bez nadšázky dechberoucí. Závěrečný koncert pro rodiče a místní osadníky byl úžasným zážitkem pro hosty i pro mladé muzikanty. V závěru 90. let jsme už pořizovali videozáznamy táborových činností, všech soutěží a samozřejmě i koncertů. V roce 2000 jsme toto dokumentární snažení poprvé završili natočením CD s ukázkami práce všech ná-

strojových skupin i interpretů, kteří uspěli v hudebních soutěžích.

Pořizování zvukového záznamu se stalo i v dalších letech samozřejmostí. Cédečko si děti a dospělí odvázejí jako památku na tábor i jako pomůcku pro domácí (případně školní) muzicírování. Vzhledem k tomu, že se výjimečně některá skladba objeví na dvou nahrávkách, jsou natočená CD zároveň archivním záznamem repertoáru, který se v průběhu let na táboře realizoval. Důležitá je žánrová pestrost. Především orchestr využívá svých nástrojových možností a jeho záběr je velmi široký. Od klasiky přes lidovou hudbu, jazz, folk, muzikál až k rocku se mladí muzikanti naučí tuto hudbu nejen dobře zahrát, ale i správně cítit. Totéž v menší míře zažívají i děti v klávesové a flétnové skupině. U zobcových fléten se samozřejmě pravidelně objevuje renesanční a barokní hudba, klávesisté využívají zvukové a rytmické bohatství keyboardů. U této skupiny je zajímavá dělba „práce“. Kolega Holubec vždy napíše jednotlivým hráčům party „na míru“ tak, aby se každý zapojil a hlavně se cítil být platným hráčem. Kytaristé doplňují celkovou bohatost táborového repertoáru o typický žánr country hudby, rádi si samozřejmě zahrají i bigbít i rockovou klasiku. Často jednotlivé nástrojové skupiny spolupracují a vznikají tak zajímavá provedení některých písní. Lze říci, že žánrová pestrost, netradiční formy práce s hudebním materiálem, neformální vztahy mezi lektory a dětmi a krásné prostředí vytváří z našeho hudebního tábora výjimečný příklad skutečně neformálního hudebního vzdělávání a inspiraci pro všechny další organizátory podobných podniků.

Obrazová příloha

Obr. 1 Plakát vytvořila akademická malířka Lucie Seifertová.

Résumé

Letní hudební tábory založila v roce 1988 skupina tří mladých učitelů hudební výchovy. S tříletou odmlkou v letech 1990–1992 probíhají tyto tábory dodnes. Tradičním místem konání je osada Lhotsko na Úštěcku. Táboru se v průměru zúčastňuje 70 dětí, mnohé opakovaně. Děti pracují v nástrojových skupinách – keyboardy, zobcové flétny, kytary a orchestr – zpívají ve sboru a účastní se hudebních soutěží. O mimohudební táborový program se starají oddíloví vedoucí z řad studentů Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem. V závěru čtrnáctidenního pobytu je pořízen zvukový záznam prováděných skladeb a pro rodiče je uspořádán koncert. Žánrově pestrý repertoár, netradiční metody práce, kamarádský přístup k dětem a zajímavý táborový program činí z celého podniku inspirativní příklad neformálního hudebního vzdělávání.

Mgr. Vladimír Fiedler – pedagog a hudebník, lektor, absolvent Katedry hudební výchovy PF Ústí nad Labem (obor ČJ – HV), v současnosti působí jako ředitel na Masarykově ZŠ v Žalhosticích, na které vede dětský soubor Fidorky a pěvecký sbor Vinohrádek, lektor LHT Lhotsko a LDHV SHV ČR.